

กรมอนามัย
Department of Health

คู่มือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน
การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

EHA 8000

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

กรมอนามัย
Department of Health

คู่มือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน
การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

EHA 8000

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

(ฉบับปรับปรุง)

คู่มือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน
การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

EHA 8000 : การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (ฉบับปรับปรุง)

- ISBN : 978-616-11-5574-2
- จำนวนหน้า : 32 หน้า
- จัดทำโดย : กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข
- พิมพ์ครั้งที่ 1 : กันยายน 2568
- จำนวน : 2,000 เล่ม
- พิมพ์ที่ : บริษัท มินนี่ กรุ๊ป จำกัด

คำนำ

ระบบการรับรองคุณภาพบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Environmental Health Accreditation : EHA) เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างมีระบบมีมาตรฐาน และเกิดความยั่งยืน โดยส่งเสริมการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทั้งระดับนโยบาย การปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อปกป้องสุขภาพของประชาชนและลดความเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อม

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จึงได้ปรับปรุงแนวทางมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure : SOP) สำหรับการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **ในกระบวนการงานที่ 8 : การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ หรือ EHA 8000** ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักการของการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA) ไปใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน ซึ่งแนวทางมาตรฐานการปฏิบัติงานฉบับนี้จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับมาตรฐาน และดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างความมั่นใจแก่ประชาชน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการบริหารราชการต่อไป

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย
2568

สารบัญ

คำนำ	ก
คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA 8000 : การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ)	1
1. วัตถุประสงค์	1
2. ขอบเขต	1
3. คำนิยาม	2
4. เอกสารอ้างอิง	2
5. แผนภูมิการทำงาน	3
6. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน	6
6.1 ระยะเตรียมการ	6
6.2 ระยะดำเนินการ	8
6.3 ระยะติดตาม และประเมินผลสัมฤทธิ์	12
7. แบบฟอร์ม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง	13
ภาคผนวก	16
แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	17
กรณีตัวอย่างการประยุกต์ใช้ EHA 8000	20
• การประยุกต์ใช้ HIA เพื่อพัฒนานโยบายเมืองสุขภาพดี	20
• การประยุกต์ใช้ HIA เพื่อการจัดการเหตุร้องเรียน เหตุรำคาญ และนำไปสู่การออกข้อกำหนดท้องถิ่น กรณีร้านรับซื้อของเก่า	22
• การประยุกต์ใช้ HIA เพื่อควบคุมกิจการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ	24

การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Environmental Health Accreditation : EHA) คือ กระบวนการพัฒนาให้เกิดระบบคุณภาพของการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบทั้งองค์กร ทำให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ มีการประเมิน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักกฎหมาย ข้อบัญญัติ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการใช้หลักวิชาการ หลักการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคุณภาพและยั่งยืน ลดความเสี่ยงจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพประชาชน ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสุขภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นต่อไป

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

EHA 8000 : การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้หลักการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment หรือ HIA) ไปสนับสนุนการดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม หรือสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน

2. ขอบเขต

กระบวนการ EHA 8000 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment หรือ HIA) นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวแล้ว EHA 8000 ยังเป็นกระบวนการที่สนับสนุนและเพิ่มคุณค่าให้กระบวนการ EHA ระบบอื่น ๆ รวมถึงการจัดการประเด็นปัญหาที่สำคัญในพื้นที่ เช่น การจัดการคุณภาพน้ำบริโภค การจัดการฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) การจัดการกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การจัดการเหตุรำคาญ การออกข้อกำหนดท้องถิ่น เป็นต้น และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย ทั้งสำหรับเพิ่มคุณค่าของนโยบาย แผนงาน โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การดำเนินงานโครงการเมืองสุขภาพดี

คู่มือฉบับนี้ จึงครอบคลุมขั้นตอนการปฏิบัติงานประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ตั้งแต่ระยะเตรียมการ ซึ่งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือทีมงานต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ ขั้นตอน HIA แล้วจึงกำหนดผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะของคณะทำงานหรือการจัดตั้งทีมงาน HIA ที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล) และเจ้าหน้าที่ศูนย์อนามัย ร่วมกันทำความเข้าใจต่อการดำเนินงาน HIA ตั้งแต่เริ่มแรก ต่อมาในระยะดำเนินการ เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายของการทำ HIA การเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผลกระทบ การจัดทำข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ การนำข้อเสนอสู่กระบวนการตัดสินใจและการนำไปใช้ประโยชน์ และการติดตามประเมินผล

3. คำนิยาม

3.1 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA) หมายถึง กระบวนการวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายที่ใช้เพื่อการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบาย แผน แผนงาน หรือโครงการที่มีต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และการกระจายของผลกระทบในกลุ่มประชากร โดยการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจะกำหนดถึงกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการผลกระทบเหล่านั้น (IAIA, 2006)

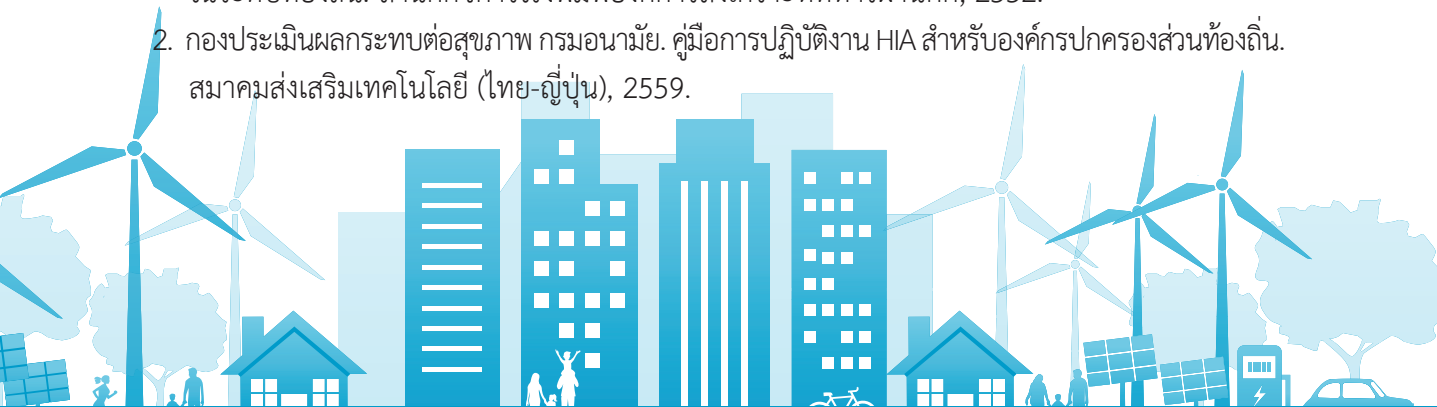
3.2 สุขภาพ หมายถึง สภาวะที่สมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข และมีได้หมายความเฉพาะเพียงแต่การปราศจากโรคและทุพพลภาพเท่านั้น (WHO, 1946)

3.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ซึ่งอาจได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินงานตามโครงการของรัฐ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, 2548) ในคู่มือให้หมายความรวมถึงกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์ กลุ่มผู้เสียประโยชน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานอนุมัติอนุญาต หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน และประชาชน

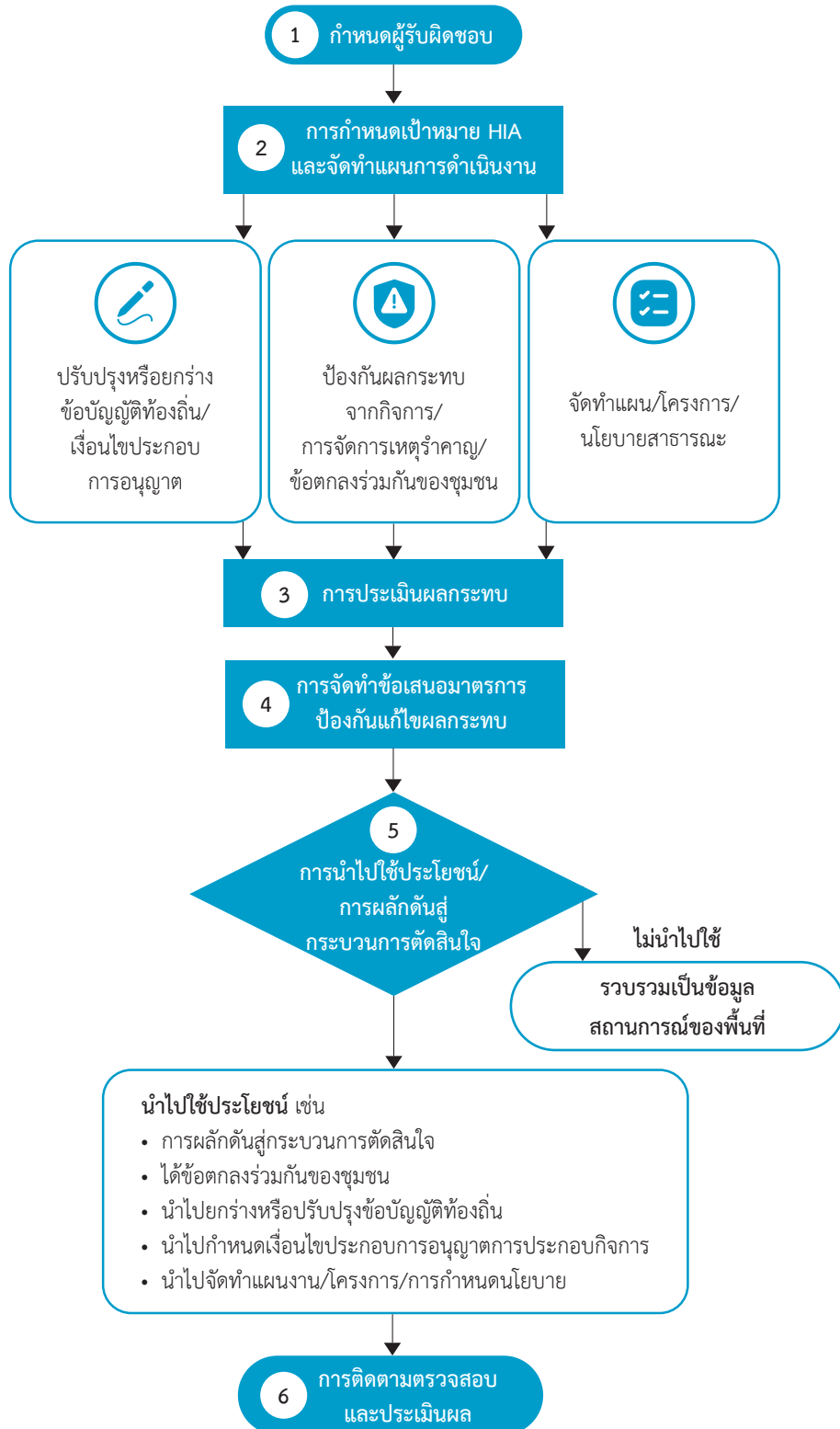
3.4 นโยบาย/กิจกรรม หมายถึง นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนา และประเด็นทางด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน ควรทำการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เพื่อประกอบการตัดสินใจและการป้องกันผลกระทบทางลบต่อสุขภาพของประชาชน โดยการริเริ่มจากหน่วยงานเจ้าของนโยบาย/กิจกรรม/โครงการ หรือโดยการขอใช้สิทธิจากบุคคลและคณะบุคคลตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชน

4. เอกสารอ้างอิง

1. กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย. คู่มือหลักสูตรอบรมการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในระดับท้องถิ่น. สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2552.
2. กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย. คู่มือการปฏิบัติงาน HIA สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2559.

5. แผนภูมิการทำงาน

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
ระยะเตรียมการ					
1	กำหนดผู้รับผิดชอบ	5 วัน	1. มีความรู้ด้านสาธารณสุข (อนามัยสิ่งแวดล้อม) หรือผ่านการอบรมหลักสูตร HIA หรือมีประสบการณ์ในการทำงาน HIA อย่างน้อย 1 ปี 2. กำหนดหน้าที่ของผู้รับผิดชอบและคณะทำงาน	มีคำสั่งแต่งตั้งหรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบ/เอกสารมอบหมายงานหรือคำสั่งคณะทำงาน	นายกเทศมนตรี/ผู้บริหารท้องถิ่น
ระยะดำเนินการ					
2	การกำหนดเป้าหมาย HIA และจัดทำแผนการดำเนินงาน ปรับปรุงหรือร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น/เงื่อนไขประกอบการอนุญาต ป้องกันผลกระทบจากกิจการ/การจัดการเหตุรำคาญ/ข้อตกลงร่วมกันของชุมชน จัดทำแผน/โครงการ/นโยบายสาธารณะ	10 วัน	1. กำหนดประเด็นที่จะทำการประเมินผลกระทบ 2. กำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการทำ HIA 3. มีแผนการในการดำเนินงานที่ชัดเจน	เอกสารหรือหลักฐานดังนี้ - คัดเลือกประเด็นที่กำหนดเป้าหมายการทำ HIA - แผนการดำเนินงาน	ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมาย/คณะทำงาน
3	การประเมินผลกระทบ	15 - 45 วัน	1. มีฐานข้อมูลสถานการณ์การเจ็บป่วย/สุขภาพและข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ หรือ มีฐานข้อมูลสถานการณ์การเจ็บป่วยและข้อมูลสิ่งแวดล้อมของกิจการ/โครงการหรือประเด็นที่จะประเมินผลกระทบ 2. มีข้อมูลผลกระทบหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพ และกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบ/จัดลำดับความสำคัญของผลกระทบ	เอกสารฐานข้อมูลสถานการณ์ปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในประเด็นที่คัดเลือก และเอกสารสรุปผลการวิเคราะห์/คาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจการ/โครงการ/แผนงาน/นโยบายในประเด็นที่ทำการประเมิน	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย
4	การจัดทำข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ	7 - 15 วัน	มีข้อเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็น/การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	เอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ	ผู้รับผิดชอบและคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	มาตรฐานคุณภาพงาน	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
5		20 - 30 วัน	มีการผลักดันข้อเสนอ มาตรการ/ แผนงาน/โครงการ หรือข้อตกลง ร่วมเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ ของผู้บริหาร อบท. หรือ นำเสนอ ข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือมีการนำไปใช้ประโยชน์หรือ เกิดการแก้ไขปัญหา	1. เอกสารการเสนอ ข้อมูลผล การดำเนินงาน และมาตรการ ป้องกันและแก้ไข ผลกระทบ หรือ แผนการพัฒนา 2. เอกสารสรุปผล การปฏิบัติตาม มาตรการป้องกัน และแก้ไข ผลกระทบ	ผู้บริหารท้องถิ่น และผู้รับผิดชอบ และคณะทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย
ระยะติดตาม และประเมินผลสัมฤทธิ์					
6			1. มีแผนการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลครอบคลุม มาตรการหรือแผนที่กำหนดไว้/ มีกลไกการติดตามตรวจสอบฯ 2. มีการดำเนินงานตามแผน ติดตามตรวจสอบ/ดำเนินงาน ตามมาตรการ	1. แผนการดำเนินงาน ติดตามตรวจสอบ และประเมินผล 2. เอกสารแสดงผลการดำเนินงาน ติดตามตรวจสอบ	ผู้รับผิดชอบและ คณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย

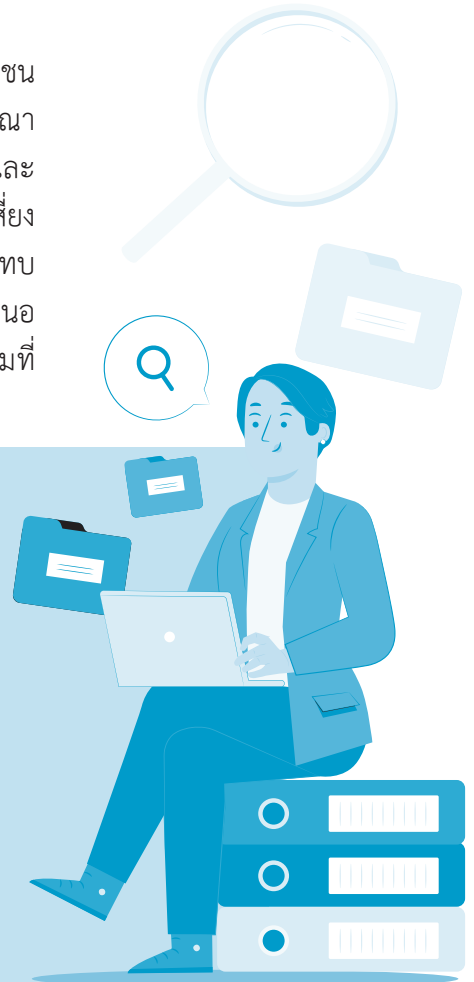

6. รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน

กระบวนการ HIA จะพิจารณาผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ตามปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งจะพิจารณาผลกระทบทั้งผลทางบวกและทางลบ ดำเนินการได้ทั้งระยะก่อน และระหว่าง หากเป็นผลกระทบที่มีนัยสำคัญหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดความเสียหายต่อสุขภาพก็จะเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ หากเป็นผลกระทบเชิงบวกก็ให้เสนอมาตรการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และข้อเสนอดังกล่าวจะนำเสนอต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจเพื่อนำไปดำเนินการตามข้อเสนอต่อไป

หลักการสำคัญของ HIA

- ✓ การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานทางวิชาการของชุมชนหรือท้องถิ่นที่สามารถระบุคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพและกลุ่มเสี่ยงที่อาจได้รับผลกระทบอย่างรอบด้าน
- ✓ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ✓ การจัดทำข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบหรือมาตรการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีดังนี้

6.1 ระยะเวลาเตรียมการ

ระยะเวลาเตรียมการ จะเป็นการเตรียมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ HIA โดยสามารถเข้ารับการอบรมด้าน HIA ที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมอนามัย (ส่วนกลางและศูนย์อนามัย) สถาบันการศึกษา และในรูปแบบหลักสูตรออนไลน์ หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองจากเอกสารคู่มือ หรือจากสื่อออนไลน์ เช่น หลักสูตร “การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ของกรมอนามัย (<https://mooc.anamai.moph.go.th>)

กรณีที่ทำเนียบการเป็นคณะทำงาน หรือทีมงาน จำเป็นต้องมีบุคลากรอย่างน้อย 1 ท่าน ในคณะทำงานหรือทีมงานที่ผ่านการอบรม HIA หรือมีประสบการณ์ในการทำงาน HIA อย่างน้อย 1 ปี รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

การกำหนดผู้รับผิดชอบ

นายกเทศมนตรีหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะมอบหมายผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งนี้ผู้ที่ได้รับมอบหมายต้องมีความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมหรือผ่านการอบรมด้าน HIA ที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ หรือมีผลงานด้าน HIA หรือเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ

นอกจากนี้อาจจะแต่งตั้งในรูปแบบคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานที่มีหน่วยงานด้านสาธารณสุขเป็นองค์ประกอบ ซึ่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้มีบุคลากรอย่างน้อย 1 ท่าน ในคณะทำงานจะต้องมีความรู้ มีประสบการณ์ หรือผ่านการอบรมด้าน HIA โดยมีหลักฐานที่แสดงว่าได้ผ่านการอบรม HIA มาแล้ว หรือหากผู้รับผิดชอบเคยมีประสบการณ์ทำงาน HIA มาก่อน ให้แสดงรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา หรือหากเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้แสดงเอกสารสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้

6.2 ระยะดำเนินการ

1) การกำหนดเป้าหมายการทำ HIA และจัดทำแผนการดำเนินงาน

มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเบื้องต้น และสามารถระบุได้ว่า จะนำผลการทำ HIA ไปใช้ประโยชน์อย่างไร มีรายละเอียดการทำงาน ดังนี้

1.1) ผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานหรือทีมงาน “คัดเลือกประเด็น” ที่จะทำ HIA เช่น กรณีกิจการสูบน้ำหยอดเหรียญ กรณีกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทใดประเภทหนึ่ง กรณีการดำเนินงานเมืองสุขภาพดี (ซึ่งมี 18 ประเด็นงานสำคัญ) เป็นต้น

1.2) ผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานหรือทีมงาน “กำหนดเป้าหมาย” ในการทำ HIA เช่น

- ✔ เพื่อป้องกันผลกระทบจากการประกอบกิจการ หรือเพื่อจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียน เหตุรำคาญโดยได้ข้อตกลงร่วมกันของชุมชน
- ✔ เพื่อร่างหรือปรับปรุงข้อบัญญัติท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม
- ✔ เพื่อจัดทำนโยบายการจัดการขยะของท้องถิ่น
- ✔ เพื่อจัดทำแผนยกระดับสู่อำเภอสุขภาพดีระดับทอง

1.3) จัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยควรประกอบด้วย กิจกรรม วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา

2) การประเมินผลกระทบ

มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลกระทบต่อสุขภาพทั้งด้านบวกและด้านลบของประเด็นที่คัดเลือกในข้างต้นหรือทราบแนวโน้มความเสี่ยงต่อสุขภาพหากไม่มีการดำเนินการจัดการป้องกันหรือแก้ไข รวมทั้งเพื่อให้สามารถจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยในขั้นตอนการประเมินผลกระทบต้องมีการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1) กรณีการทำ HIA เพื่อจัดทำแผนงาน นโยบายของท้องถิ่น ควรมีข้อมูลสถานการณ์การเจ็บป่วยหรือข้อมูลสถานะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ โดยสามารถดึงข้อมูลจากเอกสารรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือการเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.2) กรณีการทำ HIA เพื่อป้องกันผลกระทบจากการประกอบกิจการหรือเพื่อจัดการเรื่องร้องเรียน เหตุรำคาญ หรือการทำ HIA เพื่อยกเว้นหรือปรับปรุงข้อบัญญัติท้องถิ่น ควรมีข้อมูลสถานการณ์การเจ็บป่วยหรือข้อมูลสถานะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่และข้อมูลสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจการหรือประเด็นที่คัดเลือก

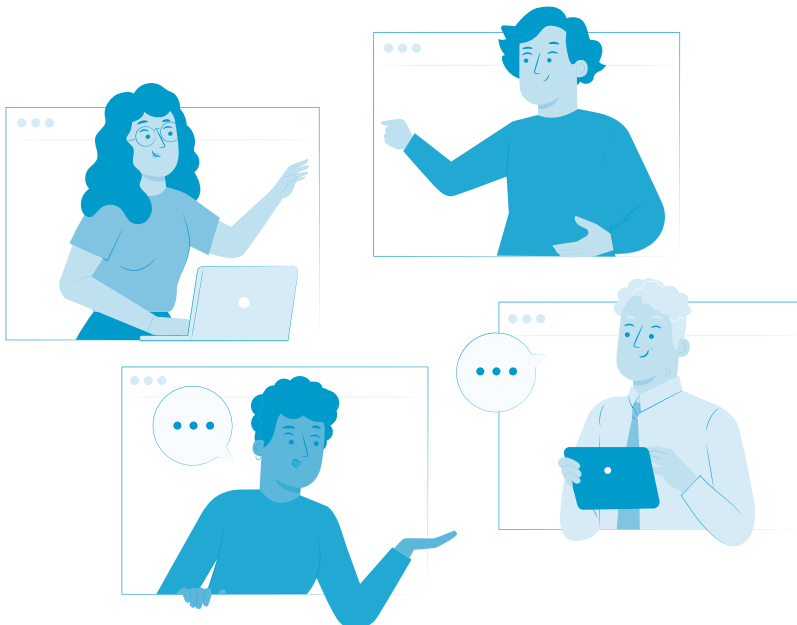
2.3) มีข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพ และกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบ/จัดลำดับความสำคัญของผลกระทบ โดยผลกระทบหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพสามารถวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยใช้ทีมงาน HIA เป็นผู้วิเคราะห์ว่าจะเกิดผลกระทบด้านบวกหรือด้านลบต่อประชากรกลุ่มใดบ้าง หรือวิเคราะห์ผลกระทบเชิงปริมาณโดยการเทียบกับค่ามาตรฐานหรือการดูแนวโน้ม (Trend) หรือการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ (เชิงคุณภาพ/เชิงปริมาณ)ว่าจะเกิดความเสี่ยงต่อประชากรกลุ่มใดบ้างและนำข้อมูลผลกระทบแต่ละประเด็นมาจัดลำดับความสำคัญ เพื่อช่วยในการวางแผนหรือกำหนดมาตรการหรือทำข้อตกลงร่วมกันของชุมชนดังในขั้นตอนถัดไป

3) การจัดทำข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ

เป็นการนำผลที่ได้จากขั้นตอนการประเมินผลกระทบมากำหนดมาตรการ ซึ่งควรมีการดำเนินงานดังนี้

3.1) นำข้อมูลการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางลบและทางบวกที่ได้จากแต่ละประเด็นที่ทำการประเมินผลกระทบมาออกแบบมาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพเพื่อรองรับผลกระทบแต่ละประเด็น โดยมาตรการอาจเป็นในลักษณะรูปแบบการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการปัญหา การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การปรับปรุงพัฒนาเชิงโครงสร้าง การมีระบบป้องกันมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม การอบรมให้ความรู้ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งขึ้นกับผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อใช้ในการปรับปรุงนโยบาย แผนงาน โครงการ/กิจการ กิจกรรมหรือนำไปสู่การป้องกันแก้ไขปัญหามีความจำเพาะกับสถานการณ์ในพื้นที่

3.2) จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น แกนนำชุมชน ผู้แทนกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการผ่านช่องทางหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดประชาพิจารณ์ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสำรวจความคิดเห็น เป็นต้น เพื่อให้ข้อเสนอมาตรการในการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพมีความสมบูรณ์รอบด้าน ลดความวิตกกังวลของผู้ที่อาจจะได้รับผลกระทบ และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหในพื้นที่ให้ได้ดีมากที่สุด

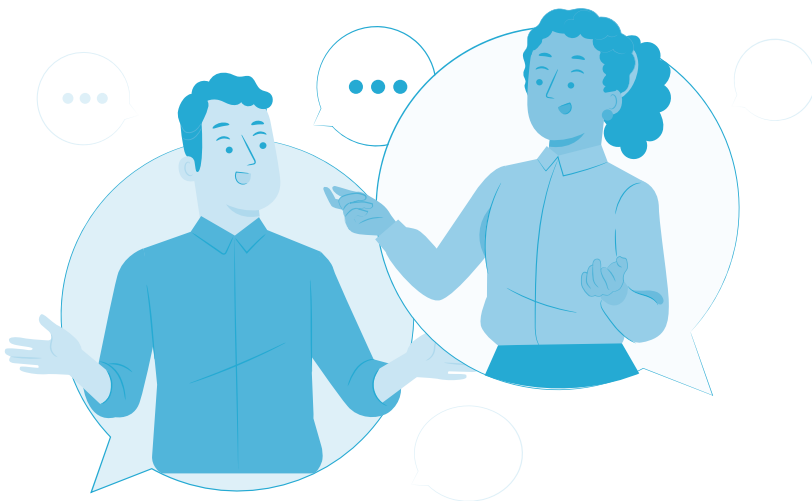
4) การนำไปใช้ประโยชน์ หรือการผลักดันสู่กระบวนการตัดสินใจ

เป็นการนำผลการประเมินผลกระทบและข้อเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งเสนอต่อผู้บริหารของท้องถิ่นหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจให้มีการนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ

แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์

- ✔ นำผลที่ได้เสนอต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ ของท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ หรือการปรับเปลี่ยน/พัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการ ให้มีผลดีต่อสุขภาพมากยิ่งขึ้น หรืออาจนำผลที่ได้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการป้องกันและลดผลกระทบสุขภาพประชาชน
- ✔ นำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อตกลงร่วมกันของชุมชนและสถานประกอบกิจการ เพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนกลุ่มเสี่ยง
- ✔ นำผลที่ได้ไปยกร่างหรือปรับปรุงข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและเกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วน
- ✔ นำผลที่ได้ไปประกอบการกำหนดเงื่อนไขประกอบการอนุญาตการประกอบกิจการ โดยการเพิ่มเติมมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่ได้จากกระบวนการรับฟังความคิดเห็น กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การอนุญาตประกอบกิจการมีความรอบคอบและสมบูรณ์มากขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อมีการนำไปใช้ประโยชน์และเกิดผลในทางปฏิบัติ ควรมีการจัดทำเป็นเอกสารสรุปผลการดำเนินงาน

6.3 ระยะติดตาม และประเมินผลสัมฤทธิ์

การติดตามตรวจสอบและประเมินผล

หลังจากที่มีการนำผลที่ได้จากการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพไปใช้ประโยชน์หรือนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำแผนการติดตามตรวจสอบและประเมินผล รวมทั้งการจัดทำรายงานการติดตามประเมินผลด้วย ซึ่งจะทำให้ทราบว่ามาตรการที่กำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปดำเนินการนั้น ได้มีการดำเนินการจริงและเกิดการแก้ไขปัญหาได้จริงหรือไม่ นอกจากนี้ ผลของการติดตามอาจใช้เพื่อปรับปรุงมาตรการให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น หรือในทางกลับกันอาจกำหนดให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้เกิดการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เหมาะสมต่อไป และมีการสรุปรายงานการติดตามประเมินผลทุก 6 เดือน หรือตามความเหมาะสม

7. แบบฟอร์ม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ✓ ตัวอย่างแบบฟอร์มการกำหนดเป้าหมายการทำ HIA และแผนการดำเนินงาน HIA
- ✓ ตัวอย่างแบบฟอร์มการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพแบบเร่งด่วน
- ✓ ตัวอย่างแบบฟอร์มสรุปผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจกรรม/โครงการ/แผนงาน/นโยบาย ในประเด็นที่ทำการประเมินผลกระทบ
- ✓ ตัวอย่างแบบฟอร์มสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ
- ✓ ตัวอย่างแบบฟอร์มผลการรับฟังความคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุม ผลการสำรวจความเห็น

แบบฟอร์ม
และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลผลิตที่ได้สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ
ต่อการจัดทำ
ข้อกำหนด
ของท้องถิ่น

ความเห็นประกอบ
ต่อการตัดสินใจ
อนุมัติอนุญาต
ในการดำเนินการ

ข้อตกลงร่วมกัน
หรือข้อเสนอแนะ
ในการปรับปรุง
นโยบาย โครงการ

ประโยชน์ของ EHA 8000

1

เป็นการรวบรวม
หลักฐานจากข้อมูล
เชิงปริมาณและ
เชิงคุณภาพ
เพื่อการตัดสินใจ

2

ส่งเสริม
การทำงานร่วมกัน
และแก้ไขปัญหา
อย่างมีส่วนร่วม

3

เป็นแนวทาง
กำหนดแผนการ
ติดตามตรวจสอบ
เฝ้าระวังผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้น

4

สนับสนุน
ให้เกิดการพัฒนา
แบบยั่งยืน

ภาคผนวก

- ✓ แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ✓ กรณีตัวอย่างการประยุกต์ใช้ EHA 8000

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นงานที่ 8 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA)

รหัสการรับรอง EHA : 8000 ให้มีผลการดำเนินงานตามเงื่อนไขที่กำหนด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 6 การจัดการกระบวนการ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

ตารางที่ 1 แสดงข้อกำหนดเงื่อนไขการ “ผ่าน” เกณฑ์กระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

ผ่าน	มีการดำเนินงานตามแผนภูมิการทำงาน คิดเป็น 60 คะแนนขึ้นไป
ไม่ผ่าน	ไม่สามารถดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนด

ตารางที่ 2 : ตารางแจกแจงคะแนน

ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อความที่เป็นจริง ในช่อง “แนวทางการพิจารณา (A)” และระบุคะแนนที่ได้ ในช่อง “คะแนนที่ได้ (B)” โดยพิจารณาให้คะแนนตาม “หลักฐาน” ที่ปรากฏ กรณีไม่มีการดำเนินการตามแนวทางการพิจารณาดังกล่าว ให้ระบุคะแนนที่ได้ เป็น “0”

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนที่ได้ (B)	หลักฐาน
1		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ หรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบ หรือคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน (5 คะแนน) 2. หลักฐานการเข้ารับการอบรม หรือ หลักฐานผลการดำเนินงาน HIA ของผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงาน เช่น ใบประกาศนียบัตร หนังสืออนุมัติ รายงานผลการดำเนินงาน (5 คะแนน)
2		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		เอกสารหรือหลักฐานแสดงแผนการดำเนินงาน (10 คะแนน) 1. กำหนดประเด็นที่จะทำการประเมินผลกระทบ (2 คะแนน) 2. กำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการทำ HIA (3 คะแนน) 3. มีแผนการในการดำเนินงานที่ชัดเจน (5 คะแนน)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ผลการประเมิน	คะแนน เต็ม (A)	คะแนน ที่ได้ (B)	หลักฐาน
3		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	40		1. ฐานข้อมูลสถานการณ์ปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในประเด็นที่คัดเลือก (20 คะแนน) 2. เอกสารสรุปผลการวิเคราะห์/คาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจการ/โครงการ/แผนงาน/นโยบายในประเด็นที่ทำการประเมิน (20 คะแนน)
4		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. เอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ (5 คะแนน) 2. เอกสารสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุม (5 คะแนน)
5		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	20		เอกสารนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหารอปท./การประชุมสภาท้องถิ่น หรือ เอกสารการนำเสนอข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือมีการนำไปใช้ประโยชน์หรือเกิดการแก้ไขปัญหา (20 คะแนน)
6		☐ มีการดำเนินการ ☐ ไม่มีการดำเนินการ	10		1. มีแผนการติดตามตรวจสอบและประเมินผล (5 คะแนน) 2. มีรายงานผลการติดตามตรวจสอบ/เอกสารสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ (5 คะแนน)

องค์ประกอบที่ 7 การวัดผลลัพธ์ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

ผลลัพธ์ : องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อเสนอมาตรการป้องกันและลดผลกระทบด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการ กิจกรรม กิจการ สามารถแก้ไขปัญหาและมีการติดตามประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา

คำชี้แจง : ให้พิจารณาตามประเด็นการวัดผล โดยมีคะแนนเต็ม (A) และให้ระบุคะแนนที่ได้ ในช่อง “คะแนนที่ได้ (B)”

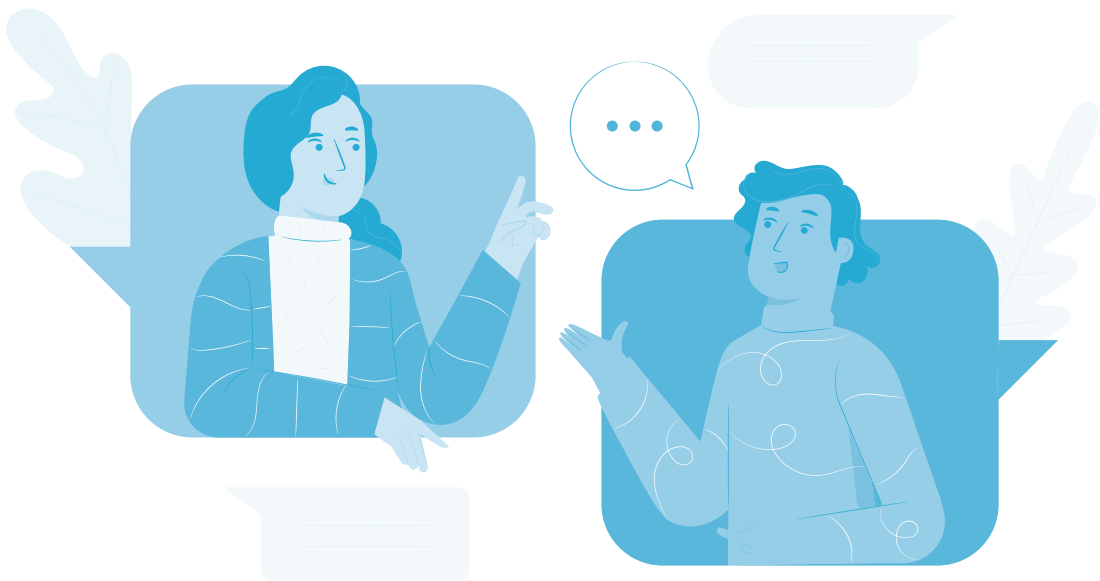
ประเด็นการวัดผล	หลักฐานที่ปรากฏ	คะแนนเต็ม (A)	คะแนนที่ได้ (B)
ข้อเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็น/การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- เอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ - เอกสารผลการรับฟังความคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	60	
มีการนำไปใช้ประโยชน์หรือการผลักดันสู่กระบวนการตัดสินใจ เพื่อจัดการผลกระทบ/แก้ไขปัญหา หรือดำเนินการให้เกิดผลดีต่อสุขภาพของประชาชน	เอกสารการนำเสนอข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือมีการนำไปใช้ประโยชน์หรือเกิดการแก้ไขปัญหา	30	
มีการติดตามประเมินผล	แผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบประเมินผลหรือเอกสารสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ	10	
รวมคะแนน		100	

กรณีตัวอย่างการประยุกต์ใช้ EHA 8000

การประยุกต์ใช้ HIA เพื่อพัฒนานโยบายเมืองสุขภาพดี

กระบวนการ	แนวทางการประเมิน/หลักฐาน	ตัวอย่างหลักฐาน
1. กำหนดผู้รับผิดชอบ	มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ หรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบ หรือคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน (5 คะแนน) หลักฐานการเข้ารับการอบรม หรือหลักฐานผลการดำเนินงาน HIA ของผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงาน เช่น ใบประกาศนียบัตร หนังสืออนุมัติ รายงานผลการดำเนินงาน (5 คะแนน)	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หรือบุคลากรของ อปท. ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงาน HIA หรือคำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนเมืองสุขภาพดี ผู้รับผิดชอบของเทศบาลได้รับการอบรม HIA
2. การกำหนดเป้าหมาย การทำ HIA และจัดทำแผนการดำเนินงาน	คัดเลือกประเด็น (2 คะแนน) กำหนดเป้าหมายการทำ HIA (3 คะแนน) แผนการดำเนินงาน (5 คะแนน)	เป้าหมาย : ยกระดับการพัฒนานโยบายเมืองสุขภาพดี ทบทวนข้อมูลสถานการณ์ของเมือง ประเมินตนเองตามเกณฑ์เมืองสุขภาพดี (เพื่อให้ทราบ Gap ที่จะพัฒนา) กำหนดประเด็นหรือตัวชี้วัดที่ต้องการยกระดับการพัฒนาและกำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนการดำเนินการตามแนวทางเมืองสุขภาพดี
3. การประเมินผลกระทบ	มีฐานข้อมูลสถานการณ์ปัญหาทั้งด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ/สาธารณสุข ในประเด็นที่คัดเลือก เช่น ในรูปแบบ Excel Dashboard หรือระบบฐานข้อมูลของ อปท. (20 คะแนน) เอกสารสรุปผลการวิเคราะห์/คาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจการ/โครงการ/แผนงาน/นโยบายในประเด็นที่ทำการประเมิน (20 คะแนน)	รวบรวมข้อมูลสถานการณ์อนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่คัดเลือก รวมทั้งข้อมูลการคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเด็นที่ทำการประเมิน กลุ่มเสี่ยง ผู้มีส่วนได้เสีย จัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือตัวชี้วัดที่ต้องการพัฒนา

กระบวนการ	แนวทางการประเมิน/หลักฐาน	ตัวอย่างหลักฐาน
4. การจัดทำข้อเสนอ มาตรการป้องกันแก้ไข ผลกระทบ	• มีเอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ (5 คะแนน) • มีเอกสารผลการรับฟังความคิดเห็นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุม (5 คะแนน)	• จัดทำ (ร่าง) แผนการพัฒนา/ยกระดับการพัฒนานโยบายเมืองสุขภาพดี • จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย (ผู้บริหาร อปท. หน่วยงาน แกนนำชุมชน ประชาชน) ต่อแผนการพัฒนาเมืองสุขภาพดีของ อปท. • สรุป/จัดทำรายงาน ข้อเสนอและมาตรการในการลดผลกระทบต่อสุขภาพ และมาตรการเพื่อส่งเสริมพัฒนาตามประเด็นตัวชี้วัดเมืองสุขภาพดี
5. การนำไปใช้ประโยชน์/ การผลักดันสู่กระบวนการ ตัดสินใจ	มีการนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร อปท./ การประชุมสภาท้องถิ่น หรือ มีการนำเสนอข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือมีการนำไปใช้ประโยชน์ หรือเกิดการแก้ไขปัญหา (20 คะแนน)	เอกสารนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร อปท. และการประชุมสภาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหาร/ผู้มีอำนาจตัดสินใจ รับทราบข้อมูลสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนหรือเห็นชอบต่อแผนพัฒนา/แผนการยกระดับ
6. การติดตามตรวจสอบ และประเมินผล	มีแผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบประเมินผล หรือมีเอกสารสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ (10 คะแนน)	• รายงานการประชุมติดตามความก้าวหน้าการพัฒนาเมืองสุขภาพดี เช่น ผ่านกลไกคณะทำงานเมืองสุขภาพดี • รูปภาพการประชุม

การประยุกต์ใช้ HIA เพื่อการจัดการเหตุร้องเรียน เหตุรำคาญ และนำไปสู่การออกข้อกำหนดท้องถิ่น กรณีร้านรับซื้อของเก่า

กระบวนการ	แนวทางการประเมิน/หลักฐาน	ตัวอย่างหลักฐาน
1. กำหนดผู้รับผิดชอบ	มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ หรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบ หรือคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน (5 คะแนน) หลักฐานการเข้ารับการอบรม หรือหลักฐานผลการดำเนินงาน HIA ของผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงาน เช่น ใบประกาศนียบัตร หนังสืออนุมัติ รายงานผลการดำเนินงาน (5 คะแนน)	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หรือบุคลากรของ อปท. ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงาน HIA ผู้รับผิดชอบของเทศบาลได้รับการอบรม HIA จากศูนย์อนามัย
2. การกำหนดเป้าหมาย การทำ HIA และจัดทำแผนการดำเนินงาน	คัดเลือกประเด็น (2 คะแนน) กำหนดเป้าหมายการทำ HIA (3 คะแนน) แผนการดำเนินงาน (5 คะแนน)	เป้าหมาย : ใช้ HIA เพื่อออกข้อกำหนดท้องถิ่น ทบทวนข้อมูลเบื้องต้น จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น จัดทำแผนการดำเนินการตามประเด็นที่ศึกษา กำหนดกิจกรรม บทบาทหน้าที่ ระยะเวลา
3. การประเมินผลกระทบ	มีฐานข้อมูลสถานการณ์ปัญหาทั้งด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ/สาธารณสุข ในประเด็นที่คัดเลือก เช่น ในรูปแบบ Excel Dashboard หรือระบบฐานข้อมูลของ อปท. (20 คะแนน) เอกสารสรุปผลการวิเคราะห์/คาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจการ/โครงการ/แผนงาน/นโยบายในประเด็นที่ทำการประเมิน (20 คะแนน)	เก็บรวบรวมข้อมูลร้านขายของเก่าตามขอบเขตการศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม และตรวจวัดกลิ่น เสียง น้ำเสีย สรุปผลวิเคราะห์จากการออกข้อกำหนดกิจการร้านขายของเก่าในพื้นที่

กระบวนการ	แนวทางการประเมิน/หลักฐาน	ตัวอย่างหลักฐาน
4. การจัดทำข้อเสนอ มาตรการป้องกันแก้ไข ผลกระทบ	• มีเอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกัน แก้ไขผลกระทบ (5 คะแนน) • มีเอกสารผลการรับฟังความคิดเห็นจาก กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงาน การประชุม (5 คะแนน)	• ผลการประเมินผลกระทบฯ และ ร่างข้อเสนอมาตรการ • สรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไข ผลกระทบ • รายงานการประชุมจัดรับฟังความคิดเห็น
5. การนำไปใช้ประโยชน์/ การผลักดันสู่กระบวนการ ตัดสินใจ	มีการนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร อปท./ การประชุมสภาท้องถิ่น หรือ มีการนำเสนอ ข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือมีการนำ ไปใช้ประโยชน์ หรือเกิดการแก้ไขปัญหา (20 คะแนน)	เอกสารนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร อปท./ การประชุมสภาท้องถิ่น • ข้อตกลงให้ผู้ประกอบการปรับปรุงแก้ไข • เสนอร่างเทศบัญญัติที่มีการปรับปรุง มาตรการต่อท้องถิ่น
6. การติดตามตรวจสอบ และประเมินผล	มีแผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ ประเมินผล หรือมีเอกสารสรุปผลการปฏิบัติ ตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ (10 คะแนน)	ผลการติดตามตรวจสอบโดยอาศัยกลไก อสม. โดยรายงานผลไปยังกองสาธารณสุขฯ (ในกรณีที่พบว่าไม่ปฏิบัติตามมาตรการ จะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขลงไปตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และออกคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไข)

การประยุกต์ใช้ HIA เพื่อควบคุมกิจการสู่น้ำดื่มหยอดเหรียญ

กระบวนการ	แนวทางการประเมิน/หลักฐาน	ตัวอย่างหลักฐาน
1. กำหนดผู้รับผิดชอบ	• มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ หรือหนังสือมอบหมายผู้รับผิดชอบ หรือคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน (5 คะแนน) • หลักฐานการเข้ารับการอบรม หรือหลักฐานผลการดำเนินงาน HIA ของผู้รับผิดชอบ หรือคณะทำงาน เช่น ใบประกาศนียบัตร หนังสืออนุมัติ รายงานผลการดำเนินงาน (5 คะแนน)	• ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หรือบุคลากรของ อปท. ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงาน HIA • ผู้รับผิดชอบของเทศบาลได้รับการอบรม HIA
2. การกำหนดเป้าหมาย การทำ HIA และจัดทำแผนการดำเนินงาน	• คัดเลือกประเด็น (2 คะแนน) • กำหนดเป้าหมายการทำ HIA (3 คะแนน) • แผนการดำเนินงาน (5 คะแนน)	• ทีมงานทบทวนข้อมูลเบื้องต้น จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้ประกอบการ อสม. แกนนำชุมชน • จัดทำแผนการดำเนินการตามประเด็นที่ศึกษาข้อมูล และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การประเมินผลกระทบ	• มีฐานข้อมูลสถานการณ์ปัญหาทั้งด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ/สาธารณสุข ในประเด็นที่คัดเลือก เช่น ในรูปแบบ Excel Dashboard หรือระบบฐานข้อมูลของ อปท. (20 คะแนน) • เอกสารสรุปผลการวิเคราะห์/คาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกิจการ/โครงการ/แผนงาน/นโยบาย ในประเด็นที่ทำการประเมิน (20 คะแนน)	• เก็บรวบรวมข้อมูลสู่น้ำดื่มหยอดเหรียญตามขอบเขตการศึกษา และสำรวจสุขลักษณะสู่น้ำดื่มหยอดเหรียญ • สรุปผลวิเคราะห์จากการออกข้อกำหนดกิจการสู่น้ำดื่มหยอดเหรียญ

กระบวนการ	แนวทางการประเมิน/หลักฐาน	ตัวอย่างหลักฐาน
4. การจัดทำข้อเสนอ มาตรการป้องกันแก้ไข ผลกระทบ	• มีเอกสารสรุปข้อเสนอมาตรการป้องกัน แก้ไขผลกระทบ (5 คะแนน) • มีเอกสารผลการรับฟังความคิดเห็นจาก กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงาน การประชุม (5 คะแนน)	• ผลการประเมินผลกระทบฯ และ ร่างข้อเสนอมาตรการ • สรุปข้อเสนอมาตรการป้องกันแก้ไข ผลกระทบ • รายงานการประชุมจัดรับฟังความคิดเห็น
5. การนำไปใช้ประโยชน์/ การผลักดันสู่กระบวนการ ตัดสินใจ	มีการนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร อปท./ การประชุมสภาท้องถิ่น หรือ มีการนำเสนอ ข้อมูลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือมีการนำ ไปใช้ประโยชน์ หรือเกิดการแก้ไขปัญหา (20 คะแนน)	• เอกสารนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหาร อปท./ การประชุมสภาท้องถิ่น • ข้อตกลงให้ผู้ประกอบการปรับปรุงแก้ไข
6. การติดตามตรวจสอบ และประเมินผล	มีแผนการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ ประเมินผล หรือมีเอกสารสรุปผลการปฏิบัติ ตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ (10 คะแนน)	เครือข่ายผู้ประกอบการ อสม. ตรวจสอบ คุณภาพน้ำโดยใช้ชุดทดสอบภาคสนาม ๑11 เป็นประจำ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย

- 📍 เลขที่ 88/22 ตำบลลาดข่วงวิญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
- 🌐 <https://hia.anamai.moph.go.th/th>
- ☎ โทรศัพท 02 590 4190